

Карпенко В. Р.

*бакалавр, студент заочної форми навчання 2 - КМ-4 курсу
Навчально-наукового інституту заочного та дистанційного навчання
Національна академія внутрішніх справ
м. Київ, Україна*

ОСОБЛИВОСТІ ДОГОВОРУ УПРАВЛІННЯ СПАДЩИНОЮ ЗА ЗАКОНОДАВСТВОМ УКРАЇНИ

Відповідно до положень частини першої статті 1285 Цивільного кодексу України договір управління спадщиною укладається з метою утримання (догляду) майна, яке перебуває у складі спадщини.

Визначальним є відмежувати його від іншого, схожого за правовою природою договору – договору управління майном, передбаченого статтею 1029 Цивільного кодексу України. Якщо управління майном регулюється цим Кодексом достатньо детально, то договору управління спадщиною присвячена лише одна стаття. Водночас детальні вказівки щодо договору управління спадщиною містяться лише у підзаконному акті – Порядку вчинення нотаріальних дій нотаріусами України, затвердженому Міністерством юстиції України.

Стосовно відмінностей згаданих договорів лаконічно висловився КГС ВС у постанові від 16 липня 2019 року у справі № 920/482/18 [1]. На думку суддів, характерними рисами договору управління спадщиною є: викладення тексту договору не на нотаріальному бланку; невнесення договору до реєстру нотаріальних дій та відповідно внесення до спеціальної Книги обліку договорів на управління спадщиною.

До цього ж можна додати розміщення в різних Книгах Цивільного кодексу України, а також відмінності у суб'єктному складі. Договір управління спадщиною укладає не власник майна, а нотаріус або орган місцевого самоврядування за відсутності спадкоємців (частина перша статті 1285 Цивільного кодексу України). Натомість за договором управління майном установником управління є саме власник майна (частина перша статті 1032 Цивільного кодексу України).

Науковці пропонують впровадити можливість ініціювання спадкоємцями укладання договору управління спадщини між нотаріусом та третіми особами [2, с. 482-483], що видається нам слушною думкою з огляду на, наприклад, відсутність фахових знань у спадкоємців.

Продовжуючи тему фаховості, маємо не погодитись з пропозиціями щодо звуження суб'єктного складу управителів до спеціалізованих

суб'єктів підприємницької діяльності [3, с. 292], адже частіше спадщина не потребує специфічного догляду.

Певні невизначеності в суб'єктному складі виникають при аналізі частини п'ятої статті 4 Закону України «Про оренду землі», згідно з якою управитель спадщини є орендодавцем землі, яка входить до складу спадщини і не була успадкована.

Втім, якщо майно не було успадковане, то воно вважається відумерлим і до нього застосовуються положення статті 1277 Цивільного кодексу України в частині передачі органам місцевого самоврядування або кредиторам. При цьому існує ризик, що управитель, передасть земельну ділянку в суборенду. Керуючись частиною четвертою статті 32 Закону України «Про оренду землі», зміна власника не стане підставою для припинення договору оренди/суборенди. Відтак, новий власник отримає земельну ділянку, обтяжену орендою.

При цьому маємо звернути увагу, що законом не вимагається укласти з управителем договір оренди замість договору управління спадщиною, що потребує виправлення шляхом внесення змін у законодавство, зокрема:

- слід передбачити укладання договору оренди земельної ділянки з управителем за договором управління спадщиною у строки, розумні для його збереження;
- в такому договорі має бути вказівка про заборону суборенди.

Отже, договір управління спадщиною є особливим договором, який регулюється положеннями як договірною, так і спадкового права, з огляду на особливу мету його укладання. Ця ж мета породжує і проблематику у правовому регулюванні, яка була згадана вище.

Література:

1. Постанова КГС ВС від 16 липня 2019 року у справі № 920/482/18. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/83086996>
2. Спадкове право : Нотаріат. Адвокатура. Суд : науково-практичний посібник / С.Я. Фурса, Є.І. Фурса, О.М. Клименко, С.Я. Рабовська, Л.О. Кармаза та ін. ; за заг. ред. С.Я. Фурси. Київ : Видавець Фурса С.Я. ; КНТ, 2007. 1216 с.
3. Кухарев О.Є. Теоретичні та практичні проблеми диспозитивності в спадковому праві : монографія. Київ: Алерта, 2019. 498 с.